

Claude LÉVI-STRAUSS, *Mirar, escuchar, leer*, trad. Emma Calatayud, Madrid, Siruela, 1994.

ROGER SAMSI

No gaires mesos després de sortir de les impremtes de Plon, Edicions Siruela ha enllestit una luxosa i colorista edició de l'últim escrit de Lévi-Strauss, un dels més prolífics, potser el més conegut, sens dubte el més traduït -i més ràpidament- dels antropòlegs; tot això dit considerant-hi la seva edat (nascut a Brussel·les el 1908), i al cap de poc més d'un any des de l'edició -i la traducció consegüent- del seu llibre anterior: *Histoire du Linx*.

En relació amb l'obra que el precedeix, però, *Regarder, écouter, lire* no es presenta com un epígon de l'anàlisi estructural de mites de les *Mitologiques*; i de fet se'l pot classificar més difícilment com un assaig d'etnologia. Tanmateix, cap del conjunt dels temes que se'ns presenten són nous en la seva obra; ben al contrari, es tracta d'un repàs, d'una represa d'un gran tema secundari en la seva obra: l'art.

El títol (mirar, escoltar, llegir), sembla prefigurar una divisió en tres apartats: el primer dedicat a un pintor, Poussin; el segon a un compositor, Rameu; i el tercer a un *philosophe*, Diderot. Amb tot, aquesta tripartició és enganyosa: ja a partir del capítol dedicat a l'enciclopedista resulta evident la fusió de les problemàtiques de la pintura i la música, a les quals s'afegiran més endavant la poesia, i, naturalment, el llenguatge com a teló de fons. Cap dels plantejaments exposats, ho reafirmem, es pot considerar nou en el seu pensament, tan sols n'han variat les anècdotes: en l'apartat dedicat a Poussin, les pàgines de *La pensée sauvage* on s'exposa la idea del *bricolage* i la mimesi del model reduït es fan palesos; parlant de Rameu, tots els paràgrafs dedicats a la teoria de la música en les *Mitologiques* són citats pel mateix autor. L'anàlisi estructural del sonet "Voyelles" de Rimbaud remet immediatament a aquell fet conjuntament amb Jakobson sobre "Les Chats" de Baudelaire als primers números de *L'Homme*; les màscares tsimshian, evidentment, van ser analitzades extensament a *La voie des masques*; la definició de l'art primitiu com un art amb "excés d'objecte", ens remet també, necessàriament, al "significat flotant"; i així, contínuament, els casos es multipliquen, cap idea és nova; però el fet és que segurament mai no s'havia reunit, abans, en un volum el conjunt dispers del pensament de Lévi-Strauss sobre art, si bé no es tracta d'una sistematització, ni se'ns presenta en forma de simfonia; potser recorda més l'estructura d'un mite que exposà en una conferència recollida a *Mito y significado*: el mite comença amb dues històries completament diferents, sense relació aparent, que es mesclen progressivament fins a fusionar-se. Lévi-Strauss no va ser capaç de trobar-li un paral·lel amb cap

forma de música simfònica coneguda, i requerí el seu amic, el compositor René Leibowitz, que tampoc no en trobà cap, i que decidí, al capdavall, inventar-la. Lévi-Strauss, com ell mateix reconeix, és un compositor frustrat, que va decidir compondre amb paraules i frases allò que no va ser capaç d'escriure sobre un pentagrama. Aquesta composició, potser l'última, apareix com un recull d'antics temes i melodies, amb alguna variació, exposades amb un cert, aparent, desordre de *bricoleur*: però l'harmonia de fons, el tema que torna ara i adés és el del temps sincrònic. Potser no hi ha una manera de presentar el seu escrit sinó amb les seves pròpies paraules, que aplica, però, a Proust: "*él ensambla en su libro y pega los fragmentos unos con otros para recrear la realidad, acoplando el movimiento de hombros de uno, un movimiento de cuello que ha hecho otro, y edificar una sola sonata, una sola iglesia, una sola muchacha, con las impresiones recibidas de varias*" (p. 12).